
شناخت و پیاده‌سازی کتابخانه‌های دیجیتال و مجازی

داود محمدی فرد

عضو موسسه توسعه دانش شرق

محمدی فرد، داود، ۱۳۵۲ -

شناخت و پیاده‌سازی کتابخانه‌های دیجیتال و مجازی / داود محمدی فرد، — تهران:

چاپار، لنجان، ۱۳۸۵.

۱۱۴ ص: نمودار.

ISBN 964-7790-56-2: ۲۲۰۰۰ ریال

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: ص. ۱۱۴.

۱. کتابخانه‌های الکترونیکی ۲. شبکه‌های اطلاع‌رسانی کتابخانه. الف. عنوان.

۰۲۵/۰۲

ش ۹/م ۳/۴۰۸۰ ZA

۹۴۱-۸۵م

کتابخانه ملی ایران

تهران: ۸۸۸۹۹۶۸۰ - ۹۱۲۱۹۶۰۲۱۴

مرکز بخش: شرکت اطلاع‌رسانی و خدمات کتابفروشی چاپار

شناخت و پیاده‌سازی کتابخانه‌های دیجیتال و مجازی

تألیف: داود محمدی فرد

صفحه‌آرایی: موسسه علم روز

چاپ اول: ۱۳۸۵

تیراژ: ۳۰۰۰ نسخه

ISBN 964-7790-56-2

شابک ۹۶۴-۷۷۹۰-۵۶-۲

فهرست مطالب

مقدمه

۹

فصل اول - تاریخچه، تعریف و کتابخانه دیجیتال و مجازی

۱۱

۱۱

تعامل کتابخانه با تکنولوژی‌های جدید

۱۱

نگاهی به تاریخچه ورود تکنولوژی‌های جدید به کتابخانه‌ها

۱۳

مروری بر تاریخچه ورود کامپیوتر به کتابخانه

۱۸

روند پیدایش کتابخانه دیجیتال و مجازی

۱۹

عناصر مشترک در تعریف کتابخانه دیجیتال

۲۰

تعریفی از آرمز

۲۰

نظر بورگمن، سی. ال

۲۱

نظر بدعت گذاران کتابخانه دیجیتال

۲۲

تعریف انجمن کتابخانه‌های پژوهشی

۲۲

تعریف پال دوگید

۲۳

تعریف جدید «ام. دیگان» و «اس. تانر»

۲۳

مزایای کتابخانه دیجیتال

۲۴

ویژگی‌های کتابخانه دیجیتال

۲۶

کتابخانه‌های مجازی

۲۷

مقایسه کتابخانه دیجیتال و مجازی

۲۸

نقش کتابخانه‌های مجازی و دیجیتال در یادگیری و آموزش

فصل دوم - طراحی و پیاده‌سازی کتابخانه دیجیتال

- ۳۱ اصولی که در طراحی کتابخانه دیجیتال باید رعایت شوند
- ۳۱ تصویری کلی از طرح یک کتابخانه دیجیتال
- ۳۲ مراحل راه اندازی یک کتابخانه دیجیتال
- ۳۳ فراهم آوری امکانات سخت افزاری
- ۳۳ فراهم آوری امکانات ارتباطی و شبکه
- ۳۴ تهیه نرم افزار
- ۳۴ دیجیتال نمودن اطلاعات
- ۳۴ منابع اطلاعاتی موجود
- ۳۵ اسکنرها
- ۳۶ انواع اسکنرها
- ۳۶ برنامه‌های اسکن نمودن
- ۳۷ تأمین اطلاعات از منابع دیگر
- ۳۸ بانکهای اطلاعاتی
- ۳۸ ژورنالهای الکترونیکی
- ۳۸ استفاده از اطلاعات کتابخانه‌های دیجیتالی دیگر
- ۳۹ کتابهای الکترونیکی
- ۳۹ گزینش مواد
- ۳۹ ملاک‌های گزینش
- ۴۰ سرویس دهی اطلاعاتی
- ۴۱ مدیریت منابع اطلاعاتی
- ۴۱ مدیریت حفاظت اطلاعاتی
- ۴۲ چالشها و مسائل مطرح در کتابخانه دیجیتال
- ۴۲ کارشناس فنی
- ۴۲ آموزش
- ۴۳ توانمندهایی که یک کتابدار و اطلاع‌رسان باید در کتابخانه دیجیتال داشته باشند

۴۴	مباحث پیشرفته در معماری کتابخانه دیجیتال
۴۷	استانداردهای موجود در کتابخانه دیجیتال

فصل سوم - سرویس‌ها و سیستم‌های کتابخانه دیجیتال

۴۹	سرویس‌های دیجیتال
۴۹	سرویس جستجو
۵۰	سرویس بازیابی اطلاعات الکترونیکی
۵۰	سرویس Browse
۵۰	نتایج جستجوی ذخیره شونده
۵۰	سرویس تصدیق اصالت
۵۰	ثبت نام در سیستم
۵۱	سرویس افزایش اعتبار
۵۱	سرویس‌های مدیریتی بخش الکترونیکی
۵۲	سرویس ورود اطلاعات
۵۲	سفارش سند
۵۲	سرویس‌های سنتی سیستم
۵۲	سرویس جستجوی بر روی منابع سنتی سیستم
۵۳	سرویس Browse
۵۳	امانت
۵۳	رزرو
۵۳	تمدید
۵۳	سرویس‌های مدیریتی قسمت سنتی
۵۴	سرویس ورود اطلاعات
۵۴	سرویس تصدیق اصالت
۵۴	ثبت نام در سیستم
۵۴	سرویس افزایش اعتبار

۵۴	امانت بین کتابخانه‌ای
۵۵	خرید و سفارش منبع برای کتابخانه
۵۵	سرویسهای عمومی
۵۶	معرفی سیستم‌ها
۵۶	مشخصات سیستم‌ها
۵۶	سیستم مرکزی اطلاعات
۵۷	سیستم پورتال وب
۵۸	سیستم مدیریت کتابخانه
۵۸	سیستم کتابداری
۵۸	سیستم مدیریت امانت بین کتابخانه‌ای
۵۹	سیستم مدیریت ثبت نام
۵۹	سیستم مدیریت دسترسی
۵۹	سیستم مالی
۶۰	سیستم گزارشها
۶۱	فصل چهارم - معرفی چند کتابخانه دیجیتال داخلی و خارجی
۶۱	معرفی یک کتابخانه دیجیتال داخلی
۶۹	معرفی چند کتابخانه دیجیتال خارجی
۷۵	ضمیمه

مقدمه

درباره کتابخانه دیجیتال و کتابخانه مجازی تعاریف، سمینارها و مقالات گوناگونی ارائه شده که در آنها از دیدگاه‌ها و جنبه‌های مختلف این مفاهیم مورد بررسی قرار گرفته اما آنچه که در این کتاب می‌خواهیم به آنپردازیم بازنگری این واژه‌ها و مفاهیم از دیدگاه کاربردی و عملگرایانه می‌باشد. لذا جنبه‌های فنی و تکنیکی این مفاهیم بیشتر مورد توجه خواهد بود از این رو به خوانندگان توصیه می‌شود جنبه‌های فوق را پس از مطالعه، مورد تحلیل و بررسی و نقد بیشتری قرار دهند.

سعی شده کتاب دستنامه‌ای بومی شده برای ایجاد کتابخانه دیجیتال و مجازی در ایران باشد و به این منظور از تجربیات مختلف و تلاشهایی که در دهه‌های اخیر برای ایجاد این نوع کتابخانه‌ها در ایران بوده استفاده زیادی شده است، امید که این کتاب راهنما و راهگشای علاقمندان باشد.